

*Бережний Ю.М., Державний вищий
навчальний заклад «Переяслав-
Хмельницький ДПУ імені Григорія
Сковороди»*

**ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО
САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЯК ПРЕДМЕТ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Глибокі економічні, політичні та соціальні зміни в Україні зумовлюють суттєві трансформації в правоохоронній сфері, її якісне оновлення, утвердження нового «образу» фахівця. Сучасне суспільство очікує професіоналів, які не лише мають високий рівень теоретичної і практичної підготовки, належні моральні якості, але й готові постійно їх удосконалювати, гнучко реагувати на запити соціуму, підвищувати рівень фахової компетентності. Тому особливого значення сьогодні набуває проблема підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів до професійного самовдосконалення: формування у них позитивної мотивації, розуміння сутності і шляхів фахового розвитку, усвідомлення його ролі в особистісній самореалізації та підвищенні престижу професії загалом. Актуальним стає моделювання новітніх педагогічних систем, спрямованих на професійне самовдосконалення фахівців у контексті неперервної освіти.

Багатогранність названої проблеми зумовила численні напрями її дослідження. Теоретико-методологічні засади вивчення проблеми саморозвитку особистості знаходимо у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників (І. Бех, Б. Вульфів, О. Газман, Г. Звенигородська, В. Зінченко, О. Киричук, Б. Кобзар, Л. Кулікова, А. Меренков, Г. Олпорт, К. Роджерс, О. Слободян, Т. Тихонова, П. Харченко і т.д.).

Професійний саморозвиток особистості висвітлювали К. Абульханова-Славська, Г. Балл, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Л. Митіна, В. Моляко, П. Підкасистий, О. Пехота, К. Платонов, С. Рубінштейн та ін.

Особливості професійної освіти працівників правоохоронної системи досліджували В. Андросюк,

0. Афанасьєв, О. Бандурко, С. Батишев, Г. Дубов,
1. Колонтаєвська, О. Несимко, Ю. Оборотів, А. Ромашко і т.д.

Однак питання підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів до професійного самовдосконалення сьогодні недостатньо вивчене та вимагає всебічного розгляду. Аналізуючи різні підходи до визначення сутності і структури професійного самовдосконалення майбутніх фахівців, слід зауважити, що чимало дослідників пов'язують його із самоосвітою й самовихованням (В. Артюхова, О. Діденко, Л. Дудікова, В. Жуков, В. Завірюха, Л. Лаптев, А. Подольська, Я. Подоляк, О. Прокопова, М. Фіцула, Я. Шведова та ін.). У зв'язку з цим науковці виділяють два основні напрями професійного самовдосконалення майбутніх фахівців:

- 1) покращення навчальної самостійної роботи, формування готовності до майбутньої професійної діяльності;
- 2) самовдосконалення особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності [4, с. 95]. Т. Шестакова до складників професійного самовдосконалення відносить самоактуалізацію як процес мобілізації власних внутрішніх сил фахівців, їхніх творчих здібностей, мотивів, умінь, життєвих цінностей та самоуправління, спрямоване на продуктивну реалізацію своєї діяльності [6, с. 60-61].

Узагальнюючи основні підходи та визначення, розуміємо професійне самовдосконалення (саморозвиток) майбутніх фахівців правоохоронних органів як свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності, розвитку професійно важливих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку для задоволення пізнавальних і духовних потреб особистості, розкриття й удосконалення її природних здібностей. Визначальними факторами професійного самовдосконалення є соціально-економічні чинники, психофізіологічний потенціал, соціально-статусні та духовні потреби особистості, характер і зміст діяльності [4].

Фахова підготовка майбутніх фахівців правоохоронних органів передбачає різні форми, моделі, програми, що відрізняються теоретичним змістом, ступенем складності, інноваційності, практичної спрямованості тощо. Водночас визначальним критерієм їх результативності є сформованість у

випусників готовності, зокрема, до професійного самовдосконалення.

Готовність майбутніх фахівців до професійного самовдосконалення науковці визначають як інтегративну особистісну властивість, яка характеризується системою фахових знань і вмінь, сформованих самоосвітніх та самовиховних умінь, професійної самосвідомості, переконаності в соціальній і особистій значущості професійного самовдосконалення, прагненні до нового й бажанні стати висококваліфікованим фахівцем [2]. Услід за О. Діденком критеріями сформованості готовності фахівців правоохоронних органів до професійного самовдосконалення вважаємо змістовно-мотиваційний (знання про сутність і особливості професійного самовдосконалення; власна професійна підготовленість; настанова на вироблення в себе позитивних та усунення негативних професійно важливих якостей); організаційно-діяльнісний (вміння планувати та організовувати професійне самовиховання й самоосвіту; самокритичність; цілеспрямована робота над собою); психотехнічний (самостійний вибір засобів, прийомів, напрямів професійного самовдосконалення; самоконтроль і корекція) [1].

Оптимізації процесу формування готовності майбутніх фахівців правоохоронних органів до професійного самовдосконалення сприяє впровадження належних педагогічних умов, серед яких дослідники називають: створення соціально-психологічного середовища, розвиток мотивації до професійного самовдосконалення та її відповідність реальним вимогам професійної сфери, педагогічне керівництво професійним самовдосконаленням з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості, зорієнтованість навчання на її самоактуалізацію, самопроекування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток тощо [2; 3; 5].

Загальний огляд досліджень із проблеми формування готовності майбутніх фахівців до професійного самовдосконалення дає змогу зробити висновки про необхідність оновлення змісту професійної підготовки працівників правоохоронних органів, створення комплексу відповідних організаційно-педагогічних, методичних, технічних

умов, посилення відповідальності особистості за власних професійний рівень, мобільність та конкурентоспроможність на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Діденко О.В. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх офіцерів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О.В. Діденко. - Хмельницький, 2003. - 24 с.
2. Дудікова Л.В. Формування готовності до професійного самовдосконалення у майбутніх лікарів : дис. . канд. пед. наук : 13.00.04 / Л.В. Дудікова. - Вінниця, 2011. - 230 с.
3. Завірюха В.В. Формування здатності до професійного самозростання студентів в умовах інноваційного навчання : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / В.В. Завірюха. - К., 2007. - 20 с.
4. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : підручник / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. - 2-ге вид. - К. : Каравела, 2008. - 352 с.
5. Професійний саморозвиток майбутнього фахівця : монографія / За ред. В.А. Ковальчук. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 204 с.
6. Шестакова Т.В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : дис. . канд. пед. наук : 13.00.04 / Т.В. Шестакова. - К., 2006. - 244 с.